

УДК 65.012.8

4. Економіка та управління підприємствами (за видами діяльності)

Вороніна В. Л.

к.е.н.,

доцент кафедри менеджменту

Полтавська державна аграрна академія

Онищенко Т. І.

студентка

Полтавська державна аграрна академія

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ:

СУТНІСТЬ, ФАКТОРИ ВПЛИВУ ТА МЕТОДИ ЗАХИСТУ

ECONOMIC SAFETY OF ENTERPRISES:

ESSENCE, FACTORS OF INFLUENCE AND PROTECTION METHODS

У статті розкрито значення поняття економічної безпеки підприємства, визначено основні загрози, що впливають на його функціонування. Дано оцінку основних властивостей економічної безпеки і факторів, що впливають на економічну безпеку всередині підприємства і ззовні. За підсумками аналізу та оцінки функціональних складових економічної безпеки, доведено, що вони повинні бути покладені в основу розробки комплексу заходів, спрямованих на протидію загрозам і підвищення рівня економічної безпеки підприємства і, відповідно, розширення його адаптаційних можливостей до змін умов здійснення господарської діяльності та створення умов стабільного функціонування і розвитку.

Ключові слова: безпека підприємств, внутрішні загрози, зовнішні загрози, захист, фактори.

В статье раскрыто значение понятия экономической безопасности предприятия, определены основные угрозы, влияющие на его функционирование.

Дана оценка основных свойств экономической безопасности и факторов, влияющих на экономическую безопасность предприятия. По итогам анализа и оценки функциональных составляющих экономической безопасности, доказано, что они должны быть положены в основу разработки комплекса мер, направленных на противодействие угрозам и повышению уровня экономической безопасности предприятия и, соответственно, расширения его адаптационных возможностей к изменениям условий осуществления хозяйственной деятельности и создание условий стабильного функционирования и развития.

Ключевые слова: *безопасность предприятий, внутренние угрозы, внешние угрозы, защита, факторы.*

The article reveals the meaning of the concept of economic security of an enterprise. Named the main threats to the enterprise. An assessment of the basic properties of economic security is given. And factors that affect the economic security of the enterprise. The analysis and evaluation of parts of economic security. It has been proven that they should be the basis of measures that are aimed at resisting threats. And increasing the economic security of the enterprise. Also, the expansion of its adaptive capacity to changes in the working conditions of the enterprise and the creation of conditions for stable functioning and development.

Key words: *enterprise security, internal threats, external threats, protection, factors.*

Постановка проблеми. В сучасних кризових умовах державної економіки суб'єкти господарювання змушені адаптуватися до умов політичної та соціально-економічної нестабільності і вести пошук адекватних рішень найскладніших проблем і шляхів зниження загроз своєму функціонуванню.

Сьогодні на перший план для українських підприємств виходять питання забезпечення їх економічної безпеки; виникає проблема створення і реалізації систем забезпечення економічної безпеки, здатної створити умови для зниження рівня загроз діяльності підприємств.

Забезпечення економічної безпеки сучасного підприємства має бути організовано і оформлено певним чином, завдяки якому досягається взаємодія всіх елементів, засобів і заходів в системі економічної безпеки підприємства. Все це досягається завдяки грамотно збудованому механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, якому відводиться пріоритетна роль в управлінні економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми аналізу та оцінки стану економічної безпеки на різних рівнях економіки останнім часом набули особливої актуальності і розглядаються в роботах багатьох вчених. Серед них Барановський О., Бінько І., Бланк І., Варналій З., Горачєва К., Дацків Р., Дикань В., Єрмошенко М., Ілляшенко С., Кірієнко А., Кириченко О., Козаченко А., Назаренко І., Пригунов П., Реверчук Н., Соснін В., Шлемко В., Ярочкін В. та інші. Основні проблеми, які досліджуються в роботах науковців, це – комплексна розробка теоретичних, методологічних і прикладних питань забезпечення економічної безпеки підприємств на основі теоретичного обґрунтування механізму економічної безпеки і рекомендацій по його реалізації.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення поняття економічної безпеки суб'єктів господарювання, визначення основних властивостей економічної безпеки і факторів, що впливають на економічну безпеку всередині підприємства і ззовні. Необхідність дослідження забезпечення економічної безпеки на рівні підприємства обумовлена тим, що саме на рівні суб'єкта господарювання формуються стійкі структурні одиниці економічної системи регіону і держави та забезпечується багато в чому

стійкість вищих рівнів економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна безпека підприємства – комплексне поняття, що включає в себе сукупність факторів, пов'язаних не стільки з внутрішнім станом самого підприємства, скільки з впливом зовнішнього середовища, з її суб'єктами, з якими підприємство вступає у взаємозв'язок [8].

Економічній безпеці підприємства притаманний двоякий характер: з одного боку, вона забезпечує можливість власного функціонування, з іншого – є частиною (елементом) економічної безпеки системи вищого рівня і суб'єктом, що здійснює виконання функцій регіоном, державою [6, с. 654].

Виділяють декілька підходів до визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства». Розглянемо деякі з них і дамо їм оцінку (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємства»

Автор, джерело	Визначення поняття
Ярочкін В. [12]	організована сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів і заходів, які забезпечують захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства, держави від внутрішніх і зовнішніх загроз
Мета – не допустити збитків в діяльності підприємства за рахунок розголошення конфіденційної інформації; розкрадання фінансових і матеріально-технічної коштів; знищення майна і цінностей; порушення роботи технічних засобів виробничої діяльності, включаючи і засоби інформації, а також попередження зниження доходів персоналу	
Оцінка – проблеми економічної безпеки підприємства зведені тільки до захисту комерційної таємниці, що свідчить про спрощений підхід до розгляду суті проблеми. При такому вузькому розумінні економічної безпеки не враховується весь спектр впливу на підприємство зовнішнього середовища як основного джерела безпеки для його діяльності	
Зубик В., Зубик Р., Седегов Р., Абдула А. [5]	захищеність життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, що організована адміністрацією та колективом підприємства за допомогою реалізації ряду заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного та соціально-психологічного напрямку
Мета – захист власності підприємств і співробітників від джерел зовнішніх і внутрішніх загроз безпеки, запобігання правопорушенням, причин і умов, що їх породжують, а також запобігання надзвичайним ситуаціям	
Оцінка – втрачається бачення перспектив розвитку підприємства, економічна безпека зводиться до адаптації підприємства	
Козаченко А., Пономарьов В.,	це міра гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього

Ляшенко А. [7]	середовища, що діють поза підприємства
Мета – економічні інтереси гармонізувати з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища: споживачів, постачальників, конкурентів, інвесторів, держави і суспільства в цілому	
Оцінка – не враховує вплив внутрішніх загроз, не відображає перспективу розвитку підприємств	
Соснін В. [11]	це ступінь захищеності життєво важливих і законних інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх ворогів, що виявляються в різних протиправних формах
Мета – запобігання збитків в діяльності організації в наслідок розголошення або втрати інформації, несанкціонованого доступу до джерел конфіденційної інформації; розкрадання фінансових і матеріально-технічних коштів; знищення майна і цінностей; порушення роботи технічних засобів в виробничій діяльності, включаючи і засоби інформації, а також попередження зниження доходів персоналу	
Оцінка – носить декларативний характер, оскільки захист економічних інтересів зводиться до захисту інформації, яка містить комерційну таємницю	
Манохина Н. [4]	це система, яка забезпечує мобілізацію і найбільш оптимальне управління ресурсами підприємства з метою забезпечення його сталого функціонування, активного протистояння всіляким негативним впливам навколишнього середовища
Мета – ефективне використання ресурсів підприємства, що забезпечує запобігання загроз, які виникають із зовнішнього середовища, і забезпечення стабільного функціонування підприємств, як в цей час, так і в майбутньому	
Оцінка – не враховує вплив внутрішніх загроз	

На нашу думку, в умовах ринкових відносин забезпечення економічної безпеки підприємств полягає в своєчасному виявленні та нейтралізації загроз економічної стабільності. Це дозволяє стверджувати, що економічна безпека підприємств – це система захищеності життєво важливих і законних інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз в різних формах, що забезпечує його стабільний розвиток в умовах конкуренції і господарського ризику.

Для того щоб зрозуміти і оцінити рівень економічної безпеки підприємства, необхідно своєчасно виявляти фактори, які її визначають. Волкова М. Н. стверджує, що фактори економічної безпеки підприємства – це комплекс навколишніх умов, які впливають на параметри безпеки [2].

Як складна система, система економічної безпеки суб'єкта господарювання має індивідуальні особливості та еволюціонує під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Визначення найбільш впливових факторів

загроз і небезпек дозволяє виявити найбільш впливові чинники, що зміцнюють або руйнують стійкість соціально-економічної системи підприємства, впливають на стан його економічної безпеки.

Як показали дослідження, факторів небезпек і загроз та інших деструктивних обставин, які можуть вплинути на фінансово-господарські результати діяльності підприємств, багато. Значимість тих чи інших факторів впливу може з часом змінюватися.

Кожне підприємство виходячи з конкретної ситуації повинно визначити (спрогнозувати) найбільш значущі (небезпечні) з факторів зовнішнього та внутрішнього впливу і виробити систему заходів щодо їх своєчасного виявлення, попередження чи послаблення.

До зовнішніх факторів економічної безпеки, можна віднести наступні:

- насиченість ринків факторів виробництва (засобів виробництва, трудових ресурсів, фінансів): впливає на ціноутворення і змінює вартість ресурсів;
- інтенсивність конкуренції в галузі і регіоні: впливає на прибутковість виробництва;
- екологія в регіоні: визначає можливості конкретного виробництва в конкретному регіоні;
- економічна політика держави: впливає на імпорту сировини і експорт продукції, умови існування підприємства;
- фінансова політика держави: безпосередньо впливає на облікову політику підприємства;
- стан банківської системи: безпосередньо впливає на діяльність підприємства. Банкрутство обслуговуючих банків і зависання грошей на їх рахунках негативно позначаються на фінансовому стані підприємства;
- рівень інфляції: викликає коливання заробітної плати, цін на сировину і вироблену продукцію, рентабельність виробництва і ін.

Сукупність внутрішніх факторів економічної безпеки можна розділити на наступні рівні [7]:

- рівень захисту інформації: забезпечує захист даних, що представляють комерційну таємницю;

- рівень внутрішнього менеджменту: визначає якість довгострокового, середньострокового і оперативного планування і впливає на всю виробничо-господарську діяльність підприємства та її ефективність;

- управління якістю продукції: дозволяє зберігати конкурентні переваги на ринку збуту, забезпечуючи стабільний рівень обсягів продажів і позитивну динаміку фінансових показників;

- стратегічне планування діяльності та економічна політика підприємства: фактор впливає на фінансову незалежність і стійкість. реалізується через стратегічне і поточне планування, визначення напрямків розвитку, економічність виробництва, вибір ресурсів, прогнозування оптимістичного і песимістичного сценаріїв розвитку підприємства, оцінку змін зовнішнього середовища;

- рівень застосовуваної технології виробництва: забезпечує конкурентоспроможність продукції, положення на ринку збуту, рівень рентабельності виробництва. Застарілі технології виробництва не дозволяють підприємству досягти зазначених параметрів;

- рівень кваліфікації кадрів: фактор забезпечується сумлінністю співробітників служби персоналу, якістю підбору персоналу підприємства, досить точною оцінкою кваліфікації кадрів, наявністю системи мотивації персоналу, освітнім рівнем керівників. Все це дозволяє попередити впровадження фахівців-шпигунів конкурентних фірм, порушення комерційної таємниці за рахунок високого рівня дисципліни і самосвідомості;

- маркетинг: вивчення ринків збуту і проведення грамотної маркетингової тактики і стратегії дозволяє підвищити обсяг виручки від виробничої діяльності,

відповідно підвищити рентабельність і фінансову стійкість;

- інноваційна діяльність: дозволяє використовувати новітні розробки в технології виробництва, підвищуючи конкурентоспроможність продукції і знижуючи витрати на її виготовлення;

- форс-мажорні обставини: аварії, пожежі, вибухи, перебої в енерго-, водо-, тепlopостачанні, вихід з ладу обчислювальної техніки і т.д.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво здатне запобігти появі внутрішніх і зовнішніх загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища. При зміні одного з факторів, що піддається коригуванню для мінімізації ризику в системі забезпечення економічної безпеки виникає ланцюгова реакція, яка зачіпає всі фактори і створює нові механізми взаємодії факторів [1, с. 29-30].

В ході аналізу факторів економічної безпеки відбувається виявлення потенційних і реальних небезпек і загроз, причин і джерел їх зародження, формулюється проблемна ситуація і відбувається опрацювання попередніх заходів щодо їх усунення. Необхідно з'ясувати можливі наслідки дії факторів впливу, визначити приховані перешкоди при вирішенні завдань бізнесу, передбачити резервні можливості, підстрахуватися на випадок невдалого або небажаного розвитку подій.

Логутова Т. Г. зазначає, що зовнішні і внутрішні чинники можуть нанести шкоду економіці підприємства в чотирьох випадках: система економічної безпеки підприємства побудована таким чином, що не може передбачати загрозу до її виникнення; загроза виникла, але службові особи, відповідальні за економічну безпеку підприємства, неспроможні її побачити; загрозу виявлено, але менеджмент підприємства неспроможний попередити її негативні наслідки; керівництво підприємства намагається вирішити проблему, але його дії не призводять до позитивного результату [9, с. 205].

Виділяють загальні та спеціальні заходи безпеки. Основною метою загальних заходів безпеки є запобігання виникненню можливих загроз, розроблення і дотримання нормативів безпеки, регламентація й мотивація поведінки працівників організації.

У розробленні й виконанні загальних заходів економічної безпеки бере участь управлінський персонал й рядові працівники, для яких цей вид діяльності передбачений у посадових обов'язках або є складовою їх роботи, але не є їх основною діяльністю.

Основною метою спеціальних заходів є припинення дії загрози на будь-якій стадії її реалізації конфіденційними методами та методами роботи в надзвичайних ситуаціях. Реалізацією спеціальних заходів безпеки займаються працівники, для яких це є предметом діяльності і основною роботою.

Методи захисту від загроз і нейтралізації їх негативних наслідків можна представити декілька напрямками [2, с. 449-450; 10, с.193-199]:

- методи ухиляння від загроз: відмова від ненадійних партнерів, постачальників; відмова від прийняття ризикованих рішень; зниження частини позикових засобів у господарському обороті; відмова від банківських кредитів, якщо кон'юнктура фінансового ринку несприятлива для підприємства; відмова від будь-якої інвестиційної політики з метою підтримки високого рівня платоспроможності підприємства тощо;

- методи локалізації загроз: виділення «економічно небезпечних» ділянок; послідовне розукрупнення підприємства;

- методи передачі ризиків від загроз: страхування; пошук гарантів; хеджування; фінансові гарантії, доручення; внесення до тексту документів спеціальних умов, що зменшують власну відповідальність підприємства при настанні непередбачених випадків чи тих, які передають ризик контрагенту;

- методи компенсації: самострахування за рахунок створення системи резервів; розробка і впровадження системи штрафних санкцій для контрагентів

підприємства; стратегічне планування діяльності; прогнозування зовнішньої економічної діяльності; моніторинг соціально-економічної та нормативно-правової бази; активний цілеспрямований маркетинг; боротьба з промисловим шпигунством;

- методи диверсифікації: диверсифікація видів діяльності і зон господарювання; диверсифікація асортименту продукції, що випускається; диверсифікація постачальників основних груп товарів та ін.;

- методи лімітування: встановлення відповідних економічних і фінансових нормативів; встановлення максимального розміру сукупних запасів товарів на підприємстві (запасів поточного поповнення, сезонного збереження, цільового призначення); встановлення граничного розміру використання позикових коштів в обороті (чи їхня питома вага в загальній сумі використовуваного капіталу); встановлення максимального розміру депозитного внеску, розміщуваного в одному комерційному банку та інші [2, с. 449-450; 10, с.193-199].

Кожен з методів має свої обмеження в застосуванні. Проте, їх розумне поєднання сприяє зниженню рівня ймовірності настання загрози та рівня її впливу на об'єкт економічної безпеки. В сучасних умовах для підприємств найбільш дієвими методами захисту від загроз і їх нейтралізації є їх мінімізація, страхування (зовнішнє і внутрішнє) та диверсифікація.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищевикладений матеріал, можна зазначити наступне.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно її керівництво та спеціалісти будуть спроможні уникнути можливих загроз та ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовища. Тобто необхідно вчасно виявити види загроз, визначити джерела їх виникнення; заздалегідь попіклуватися про вибір заходів та методів, що забезпечать виявлення ризикованої ситуації та

ліквідацію її причини на самому початку.

При виборі методів та шляхів нейтралізації негативного впливу факторів загроз та небезпек обов'язково треба враховувати багатогранність складових економічної безпеки підприємства і специфіку роботи галузі, в якій працює підприємство.

БІБЛЮГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безуглая Н. С. Совершенствование системы обеспечения экономической безопасности предприятия на основе управления рисками: дис... канд. экон. наук: 08.00.05 / Краснодар, 2012. – 176 с.
2. Волкова М. Н. Функциональные направления службы безопасности предприятия / М. Н. Волкова // Социально-экономические науки и гуманитарные исследования, 2015. – № 4. – С. 144–147.
3. Дуброва О. С. Сучасний погляд на ризик-менеджмент як важливу складову системи управління підприємством / О. С. Дуброва // Стратегія економічного розвитку України : наук. зб., 2002. – Вип. 1(8). – С. 446-452.
4. Экономическая безопасность: Учебное пособие / Н. В. Манохина, М. В. Попов, Н. П. Колядин, И. Э. Жадан. – М.: НИЦ ИНФРА-М, 2014. – 320 с.
5. Зубик В. Б. Экономическая безопасность предприятия (фирмы) / В. Б. Зубик, Р. С. Зубик, Р. С. Седегов, А. Абдула. – Мн.: Выш. шк., 1998. – 391 с.
6. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов. – К. : ЦУЛ, 2009. – 728 с.
7. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко. – Киев: Либра, 2003. – 280 с.
8. Козивкин В. В. Экономическая безопасность промышленного предприятия / В. В. Козивкин // Бизнес, менеджмент и право. 2016. – Режим доступа: http://www.bmpravo.ru/show_stat.php?stat=297

9. Логутова Т. Г. Економічна безпека підприємства: сутність, завдання та методи забезпечення / Т. Г. Логутова, Д. І. Нагаєвський // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, 2011. – Т. 2. – С. 204-207.
10. Донець Л. І. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків / Л. І. Донець, О. В. Шепеленко, С. М. Баранцева та ін. – К. : ЦУЛ, 2012. – 472 с.
11. Соснин В. И. Менеджмент безопасности предпринимательства. / В. И. Соснин. – К, 2002. – 357 с.
12. Ярочкин В. И. Информационная безопасность. Учебное пособие для студентов непрофильных вузов / В. И. Ярочкин. – М.: Междунар. отношения, 2000. – 400 с.

REFERENCES:

1. Bezuglaya N. S. (2012) Sovershenstvovanie sistemyi obespecheniya ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya na osnove upravleniya riskami [Improving the system of ensuring the economic security of an enterprise based on risk management] (PhD Thesis), Krasnodar.
2. Volkova M. N. (2015) Funktsionalnyie napravleniya sluzhbyi bezopasnosti predpriyatiya [Functional areas of enterprise security]. Sotsialno-ekonomicheskie nauki i gumanitarnyye issledovaniya, pp. 144–147. (in Russian)
3. Dubrova O. S. (2002) Suchasniy poglyad na rizik-menedzhment yak vazhlivu skladovu sistemi upravlinnya pidpriemstvom [Modern view on risk management as an important component of the enterprise management system]. Strategiya ekonomichnogo rozvitku Ukrayini : nauk. zb., Vip. 1(8), pp. 446-452. (in Ukrainian)
4. Manohina N. V., Popov M. V., Kolyadin N. P., Zhadan I. E. (2014) Ekonomicheskaya bezopasnost [Economic security]. Moscow: NITS INFRA. (in Russian)

5. Zubik V. B. (1998) Ekonomicheskaya bezopasnost predpriyatiya (firmyi) [The economic security of the enterprise (company)]. Mn.: Vyish. shk. (in Russian)
6. IvanIlov O. S. (2009) Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]. Kiev: TsUL. (in Ukrainian)
7. Kozachenko A. V. (2003) Ekonomicheskaya bezopasnost predpriyatiya: suschnost i mehanizm obespecheniya [Economic security of an enterprise: the nature and mechanism of ensuring]. Kiev: Libra. (in Russian)
8. Kozivkin V. V. (2016) Ekonomicheskaya bezopasnost promyshlennogo predpriyatiya [Economic security of an industrial enterprise]. Biznes, menedzhment i pravo. Rezhim dostupa: http://www.bmpravo.ru/show_stat.php?stat=297. (in Russian)
9. Logutova T. G. (2011) Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, zavdannya ta metodi zabezpechennya [Economic security of an enterprise: the essence, tasks and methods of providing]. Teoretichni i praktichni aspekty ekonomiki ta intelektualnoyi vlasnosti. T. 2, pp. 204-207. (in Ukrainian)
10. Donets L. I. (2012) Obgruntuvannya gospodarskih rishen ta otsinyuvannya rizikiv [Rationale for business decisions and risk assessment]. Kiev: TsUL. (in Ukrainian)
11. Sosnin V. I. (2002) Menedzhment bezopasnosti predprinimatelstva [Enterprise Security Management]. Kiev (in Ukrainian)
12. Yarochkin V. I. (2000) Informatsionnaya bezopasnost [Information Security]. Moscow: Mezhdunar. otnosheniya. (in Russian)

Voronina V. L.
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Management,
Poltava State Agrarian Academy

Onishchenko T. I.
Student,
Poltava State Agrarian Academy

ECONOMIC SAFETY OF ENTERPRISES: ESSENCE, FACTORS OF INFLUENCE AND PROTECTION METHODS

In modern conditions of the state economy, enterprises adapt to the conditions of instability. Look for solutions to reduce threats. Today for Ukrainian enterprises there is a question of ensuring their economic security. There is a problem of creating systems for ensuring economic security. Ensuring economic security is achieved with a well-constructed mechanism to ensure the economic security of the enterprise. The main role in the management of economic security.

Problems of analysis and assessment of the state of economic security are relevant. Considered in the works of many scientists. They explore the complex development of theoretical, methodological and applied issues of ensuring the economic security of enterprises.

The aim of the study is to summarize the concept of economic security of business entities. Identify the basic properties of economic security and the factors that influence it. The economic security of an enterprise is a complex concept. Covers a combination of factors.

There are many definitions of the concept of "economic security of the enterprise." The article reviewed some of them and gave them an estimate.

We assert that the economic security of enterprises is a system of protection of important and legitimate interests of an enterprise against external and internal threats in various forms.

The economic security of an enterprise has its own individual characteristics and changes under the influence of external and internal factors. There are many factors.

Every company must determine the most dangerous factors.

External factors of economic security:

- saturation of markets;

- intensity of competition;
- ecology;
- state economic policy;
- fiscal policy of the state;
- The state of the banking system;
- rate of inflation, etc.

Internal factors of economic security:

- level of information security;
- the level of internal management;
- product quality management;
- strategic planning of activities and economic policy of the enterprise;
- the level of qualification of personnel;
- marketing;
- innovation, etc.

Protection methods:

- methods of evading threats;
- methods of localization of threats;
- methods of risk transfer from threats;
- compensation methods;
- diversification methods;
- limiting methods.

When choosing methods, it is necessary to take into account the components of economic security and the specifics of the enterprise.